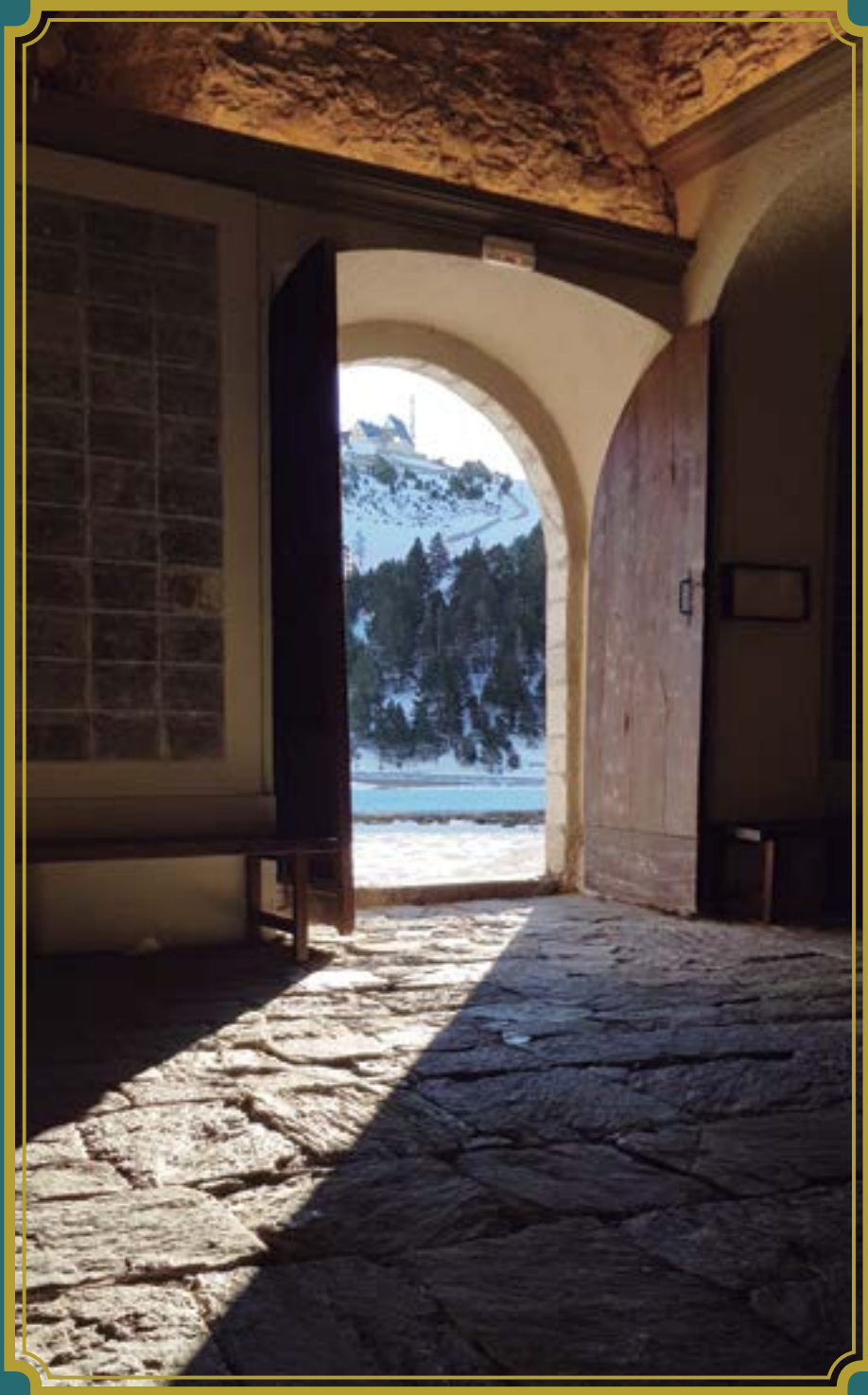

AMICS DE NÚRIA

FLORDENEU

Núm. 5 – I semestre del 2022 – any 3 – 4 €

Objectes aparentment banals
Animadors de cant

Editorial <i>Miquel Sitjar i Serra</i>	3
Fer reviure la Mare de Déu de Núria <i>Miquel Sitjar i Serra</i>	4
L'aplegador, missatger de la Mare de Déu. <i>Cédrik Blanch Vicente</i>	6
Objectes aparentment banals <i>Diana Corominas i Calders</i>	8
En record de mossèn Antoni Monsó <i>Modest Moreno i Morera</i>	10
Fent camí «Construïm el Camí» <i>M. Carme Girart</i>	12
Trobada d'Animadors de Cant per a la Litúrgia <i>Redacció</i>	15
Un pessebre monumental recrea tot Núria <i>Joan Perera i Faura, pvre.</i>	17

FOTO DE LA PORTADA

En ple hivern, la primera llum matutina penetra l'Ermita de Sant Gil.

FOTO: JOAN PERERA I FAURA

PER A REBRE LA REVISTA

La revista **FLORDENEU** és un òrgan de comunicació dels «Amics de Núria», vinculats al Santuari de la Mare de Déu de Núria.

Per a rebre la revista, feu-vos socis dels «Amics». Informació al web:

www.amicsdenuria.cat.

NOTA: Si algun soci vol rebre la revista en PDF per correu electrònic, això farà estalviar paper i despeses de Correus, i contribuirà a respectar les normes mediambientals de les quals tant es parla darrerament. Per a donar aquesta informació telefonau al número 679 986 935, de Dolors Bassols. Gràcies!

Tot polític i tot partit és corruptible i fallible.

Per suborns, per xantatge, per amenaces, per por, per diners.

Esperar que la solució vingui només per política, com fa la majoria de catalans, és somiar truites.

Els almogàvers s'encomanaven a Déu. Així vencien!

Encomanem-nos també a la Mare de Déu de Núria.

Mn. Josep Armengou

PUBLICACIÓ I ADMINISTRACIÓ
«Amics de Núria»

ADREÇA POSTAL: Amics de Núria. Santuari.
Núria. 17534-Queralls.

ADREÇA ELECTRÒNICA:
info@amicsdenuria.cat

WEB: www.amicsdenuria.cat

CONSELL ASSESSOR: Dolors Bassols, Joan Bragulat, Rosa Corominas, Pilar García, Joan Perera, Ramon Sangles, Miquel Sitjar, Mercè Trápaga

DIRECTOR: Miquel Sitjar i Serra

REDACTOR EN CAP: Joan Perera i Faura

MAQUETACIÓ I CORRECCIÓ: Ramon Sangles i Moles

La redacció no s'identifica necessàriament amb les opinions expressades en els articles publicats.

Ha fet noranta anys de la inauguració del tren cremallera de Ribes de Freser a Núria. La seva arribada va ser signe d'un canvi d'època i d'una modificació profunda i gairebé radical de l'essència de Núria. Em sento força proper a les persones que fa noranta anys els va saber greu que el progrés en les comunicacions desdibuixés en part un món mil·lenari. Tanmateix, opino que a la vida és important adaptar-se als canvis i viure el present sense renunciar a viatjar poèticament al passat per remeiar algunes enyorances.

La nostra revista vol fer tres coses: adaptar-se al canvis que es viuen a Núria i a la nostra societat, fer-se ressò de l'actualitat i viatjar al bell passat nurienc que encara pot aportar-nos consells i utilitat per a la nostra apresada vida actual. En aquest mateix número de FLORDENEU, que teniu a les mans, i també en els anteriors, hi ha bons exemples de qualsevol d'aquestes tres coses. Amb un llenguatge i disseny adaptat a les sensibilitats més contemporànies us hem fet saber notícies de l'actualitat nurienc i hem poat i buscat informacions i records ben bonics d'altres temps, mentre ens preparem per al Núria que ha de venir i que ha de continuar donant el servei que ha prestat fins ara.

Aquestes pàgines són obertes a les experiències i a les necessitats de comunicació més diverses de les persones que vivim aquests atzarosos temps que ens ha tocat de viure. Tothom qui puja a Núria pot trobar aquí, en aquesta revista, un espai per a compartir vivències i explicar què ha significat per a ell l'estada al san-

tuari, a l'hotel, a l'alberg, al parc lúdic o al cim d'una muntanya. Us publicarem, us llegirem i us escoltarem, com els antics escoltaren i ajudaren els romeus. Us convidem, doncs, a participar-hi, sense por.

Deixo per al final una consideració important. La nostra revista, que també ha de ser la vostra, és, a més, l'òrgan de comunicació interna de l'associació Amics de Núria, que té com a objectius fundacionals cooperar amb el santuari en el culte a la Mare de Déu de Núria, ajudar en l'acollida dels pelegrins i participar en el foment i promoció del coneixement de Núria arreu. Sigueu o no membres de l'associació, segur que teniu idees i experiències que aconsegueixen un gran objectiu del Núria de tots els temps, el de reforçar el benestar, la pau i la solidaritat aquí i ara des dels valors que comunica aquesta muntanya de Núria. Ara mateix, a més, la pau, aquest valor, avui qüestionat, és més necessari que mai, arran del conflicte entre Rússia i Ucraïna. Avui vull recordar-ne les víctimes i també bons amics i amigues nostres, que passen molts mals moments. Em refereixo, entre altres, al prevere Mn. Iuri Stasiuk, que atén la comunitat ucraïnesa al Bisbat d'Urgell i que s'ha desplaçat al front per atendre espiritualment els seus conciutadans; al diaca ucraïnès de Torà, que va participar a la celebració de sant Pere a Núria, el 29 de juny del 2020; i a la professora russa, que interpretà els goigs de la Mare de Déu de Núria davant un petit auditori, dins el mes de juliol del 2020.

Que a tots ens empari Nostra Senyora de Núria. ♦

Miquel Sitjar i Serra

Fer reviure la Mare de Déu de Núria. Retrat de Josep Maria Casamira

MIQUEL SITJAR I SERRA

Casamira mostrant unes imatges repussades en metall

Diada de sant Sebastià del 2022. Ens reunim en una sala de la rectoria de la parroquia de Santa Maria de Ribes, presidits per una talla de la Mare de Déu de Núria. La trobada va ser una estona abans d'assistir a la missa que, des de l'any 1657, el poble de Ribes celebra per a fer memòria de la intercessió de sant Sebastià davant una greu epidèmia de pesta. Els reunits, mossèn Joan Perera i Faura,

capellà resident al Santuari, l'artista Josep Maria Casamira i Raullet (Ripoll, 1951) i el director de la revista FLORDENEU.

L'objectiu de la trobada era conèixer més i millor la persona i l'obra de Josep Maria Casamira, que des de fa uns quaranta-cinc anys resideix a Ribes molt feliç de ser ben a prop del santuari de Núria, que és un dels motius i temes més recurrents de la seva obra artística.

Abans d'entrar en matèria pròpiament artística i nurienca, Casamira fa un repàs de la seva vida. Recorda que d'infant deien d'ell que «quan veu una fulla es distreu», cosa que significa que l'observació i la contemplació de la natura, més que distreure'l, ja li anaven alimentant i inspirant, des de la primèria de la seva vida, la vocació artística. També de ben petit coneixia i es complaïa en la descoberta del món del ferro i de tot el que es pot fer amb aquest metall fins a donar-li vida o fins a fer-lo reviure. Li va ser molt útil, per al seu desenvolupament tècnic i artístic, comptar amb el coneixement heretat de tota una tradició ripollesa de treball del ferro a les fargues. L'amistat amb un dels millors coneixedors d'aquest món, el conservador de l'Arxiu Museu Folclòric de Sant Pere de Ripoll (avui Museu Etnogràfic de Ripoll), n'Eudald Graells i Puig (Ripoll, 1901-1992), li va aportar moltes vivències, dades, experiències, entusiasme i passió. Graells es va estimar molt en Casamira i li va encarregar treballar en la preparació d'algunes exposicions temporals, com la titulada «La indústria dels claus a Ripoll».

Com ja s'ha dit, fa uns quaranta-cinc anys, en casar-se amb la Marina, s'installà a Ribes, on

encara viu. En parlar de la seva etapa ribetana es fa inevitable comentar la seva passió pel proper santuari de Núria, que ja havia sentit de Ripoll estant. A Josep Maria Casamira encara li ve al cap el record de la seva àvia ripollesa, Ignàsia Casanova Romans, que li contava els admirables esforços d'antics romeus a Núria, que pujaven a peu descalç per visitar Nostra Senyora de Núria i agrair-li així algun favor obtingut. L'àvia en tenia molta informació, ja que el seu sogre havia conduït la mítica diligència «La Ceretana», que portava gent de terra baixa a cercar la salut del cos i de l'esperit als establiments balnearis del Freser, des d'on es feien excursions a Núria, molt abans que les carreteres fossin les d'ara i hi hagués el cremallera.

Un problema que Josep Maria Casamira va tenir l'any 2001, superat per la intercessió de la Mare de Déu de Núria, va augmentar encara més el seu fervor nurienc. És un fervor que també és gratitud cap a la Mare de Déu de Núria i desig de compartir amb els altres tot el bé que ell n'ha rebut. Per això l'artista cisella i grava imatges de Nostra Senyora de Núria, que reparteix i escampa per tot el món. Gràcies a aquesta feina, tan semblant a la d'aquells aplegadors que des de finals de l'edat mitjana recorrien Catalunya de dalt a baix, el nom de Núria torna a escampar-se pel món. En Josep Maria Casamira ens mostra content un plec de cartes de grans personalitats —i de no tan grans— que han rebut d'ell una imatge de la Mare de Déu de Núria. La llista és inacabable: ens ensenya, molt content, les cartes rebudes des del Vaticà, manades enviar pels darrers pontífexs agraits pel detall nurienc. Molts de nosaltres també tenim imatges de la Mare de Déu de Núria creades per ell. En el meu cas, és el clauer de casa.

Tot és molt impressionant: parlar amb una persona entusiasta fa que tots ens en contagiem una mica i que la nostra salut i ànims millorin. El nostre amic artista forma part de la llarga llista d'entusiastes nuriencs que ens han tret de l'apatia i de la comoditat de la modernitat i del món urbà. Em recorda grans artistes en el camp de les lletres nuriencs, com foren Francesc Marès, Jacint Verdager o Joan Maragall, i tantes altres persones que no hem conegut i que han ajudat a fer conèixer Núria per tal que la muntanya, les valls i el santuari nuriencs continuïn

salvant-nos de mals, malalties i també, de vegades, de nosaltres mateixos.

«Vull que la Mare de Déu de Núria sigui reconeguda a tot món», diu Josep Maria Casamira.

I quan li pregunto què diria a algú que no hagi estat mai a Núria, per tal que s'animi a pujar-hi, expressa el següent profund pensament:

«Jo li diria: vostè no pot anar-se'n d'aquí sense haver pujat a Núria, perquè la Mare de Déu està tan sola que el necessita, a vostè, per fer-la reviure. Faci-ho, i si té algun problema, segur que l'ajudarà.»

Molt ben trobat i molt ben explicat. Penso que artistes, com Josep Maria Casamira, han entès i explicat millor que ningú el miracle incomprendible de Núria i la seva fèrtil solitud. Enmig de la solitud de Núria, valorem més que mai la companyia dels altres, ens unim, ens socialitzem i en humanitzem. La Mare de Déu, si es veu acompanyada, reviu contenta perquè tots aprenguem a vèncer la solitud i el tancament en nosaltres mateixos. L'art és fer reviure la vida a partir d'un material inert com el ferro. Josep Maria Casamira ho ha après i ens ho ensenya en una missió que és beneïda des del cambril de la «voltada de soledats». ♦

L'aplegador, missatger de la Mare de Déu. Testimoniatsges capcinesos

CÉDRIC BLANCH VICENTE

Com ja hem dit, la part nord-catalana corresponent al Capcir, l'Alt Conflent i la Cerdanya dita «francesa» tenia i encara té una gran devoció a la Mare de Déu de Núria.

Moltes famílies conserven encara avui dia un lligam amb el santuari i s'hi desplacen per participar especialment en haver-hi l'aplec de Sant Gil o per fer-hi algun pelegrinatge durant la temporada d'estiu.

Els qui feien de veritable lligam entre el santuari i els pobles eren els aplegadors, com ja ho esmentàrem en l'anterior revista.

A través d'aquestes quatre ratlles vull retre homenatge als qui ens han deixat i que han tingut la sort de conèixer l'últim d'ells, quan llavors passava encara pels pobles per a les acaptes.

Hem de situar l'escena abans del 1934, vist que el Menut de Llo, l'últim aplegador «francès», va morir en aquest mateix any i no va ser reemplaçat en aquesta missió.

Conegut de tots, es pot dir que l'aplegador era una persona molt popular, i la seva vinguda constituïa un gran moment en el calendari. Malgrat la seva situació de pobre captaire, gaudia d'un respecte innegable com a representant de la santíssima Mare de Déu, de la mateixa manera que qualsevol altra personalitat de l'època. Era, doncs, tot un honor per a les famílies rebre'l a casa seva, a ell i, per transposició, a la Mare de Déu de Núria.

Les generacions han passat, l'aplegador ha desaparegut, i ni tan sols avui se'n parla, però la seva missió era essencial per al nostre santuari. Podríem dir que gràcies a ell la fe era participativa, perquè, després de les collites, aplegava les acaptes per a fer-la viure, i tothom es feia un deure de participar-hi.

Mossèn Joan Fondecave, nadiu dels Angles, en les seves notes dipositades a l'arxiu diocesà

de Perpinyà ens diu: «La capelleta de Nostra Senyora de Font Romeu i la de Núria, com també la de Vilanova (de Formiguera) passaven per les cases. Encara vec a l'oncle Paul Chalon resant quan el paborde venia a presentar-li l'estàtua de la Núria, aquest home tenia un burro i feia pausada a Cal Chalon, jo era un nen.»

El nét d'aquest Paul Chalon, entrevistat el dia 23 d'agost del 2004, quan ja tenia més de 77 anys, testimoniava i ens donava a conèixer qui era l'aplegador:

«Durant la tardor, els pobles de Capcir rebien la visita de l'aplegador, és a dir, el paborde del santuari. Portava amb ell la capelleta, un petit oratori portàtil, on es conservava la imatge de la verge de Núria. Arribat al poble, passava per les cases més importants, oferint les oracions de la marededéu i convidant la casa a resar amb ell. Obria les portes de la capelleta, que havia col·locat damunt la taula de la sala comuna. La imatge era protegida per una petita porta de vidre i una reixa de malla fina que deixava endevinar la venerada estàtua, d'uns trenta centímetres d'alçada, enmig de rosaris i medalles oferts per la gent durant aquestes gires. Després que la casa hagués resat a la Verge, feia venerar la capelleta, i cadascú passava un rere l'altre per fer-li un petó. Algun infant li donava una floreta, un rosari.»

Era cosa corrent que cada any a la mateixa època l'aplegador vingués a fer pausada a cal Chalon dels Angles. És a dir, que hi venia a dormir quan passava pel poble. De fet, en cada poble tenia una família, que es feia un honor de rebre'l i donar-li hospedatge. Es recorda que un any l'aplegador va venir acompanyat d'un ós, que feia ballar amb un pandero (anomenat aquí «crivell») adornat de cascavells. Aquell mateix any, ens va explicar en Paul, s'hi va quedar sis

dies, fent ballar el seu animal enmig de les eres de les cases i les places. Per animar l'ós a ballar, li deia «Anda l'ós, anda l'ós...!» Aquestes paraules, pronunciades en rossellonès, que converteix de vegades el fonema «o» en «u», se sentien «Anda l'us». I, per això, alguns es pensaven que l'ós era andalús.

Per a l'ocasió, la família Chalon li va permetre de fer dormir el seu ós a l'estable de les ovelles que, aleshores, havien tornat a la plana del Rosselló per passar-hi l'hivern. L'estable era situat al costat de les quadres de les vaques. Aquestes quedaven esgarrifades només flairant

l'olor de l'ós. Així que quan el cap de casa les deixava sortir per anar a beure a la font, elles ja no volien entrar més. La mestressa hagué d'insistir durament perquè les vaques tornessin al seu lloc.

La casa anomenada cal Chalon es troba a l'entrada vella del poble, a dalt del camí de Besiers.

«Fins i tot les vaques del bouer, ramat de vaques de llet, arribades al cim del camí de Besiers no volien passar per davant de cal Chalon perquè l'olor de l'ós les feia fugir.»

Això sí, les vetllades eren animades quan el nostre protagonista era al poble. Homes, dones i nens de tots els barris venien a la casa on feia pausada per passar una estona i sentir-lo com anava explicant tal i tal fet passat aquí i allà, notícies i informacions sobre esdeveniments de fora del Capcir.

El Paul Chalon va morir el 16 de gener del 2009, i no deixava de parlar mai de l'aplegador de Núria. Durant el Rosari que es va recitar al seu voltant de cos present a casa seva, es va invocar diverses vegades la Mare de Déu de Núria.

Avui, la família ha dedicat un oratori a la Verge a dalt del camí de Besiers en recordança a l'aplegador, que és una estació durant la processó que es fa cada any el dia 25 de juny, dia de sant Eloi, patró dels ramats de vaques.

Festa de Sant Eloi, al camí de Besiers dels Angles (any 2012)

Parlant sempre de l'episodi de l'ós, la cunyada del Paul, la Maria de cal Ribellat, ens recordava també, el dia 16 de gener del 2009:

«Un dia hi havia l'Adela, la meua sogra, que era amb les vaques als camps vora el camí de Formiguera. El carcanet (la broma) va pujar i no s'hi veia a dos passos. Sense entendre per què, les vaques se van espantar i van tornar cap a casa corrent. Ella no les va poder aturar. Quan va arribar al poble, va saber que l'aplegador de Núria havia arribat amb el seu ós de Matamala. L'aplegador havia pujat pel camí amb el seu ós, i les vaques l'havien flairat... Havien sentit l'olor de l'ós de lluny!»

Mossèn Joan Fondecave acabava explicant que, en haver passat per les cases anglesenques, l'aplegador se n'anava a visitar Formiguera. Hem de precisar també que els pelegrinatges capcinesos eren individuals o familiars, tant a Núria com a Font Romeu, on s'hi anava sovint, al contrari dels pobles de l'Alt Conflent, on hi anaven en grup parroquial.

Després d'una enquesta de terreny les persones de Formiguera, interrogades, no recordaven l'aplegador, però sí haver-ne sentit a parlar als pares.

És al poble de Ral que una altra persona ens en va parlar, l'Emilienne Nouvel: «Aquí li'n dèiem

el paborde de Núria. Passava per totes les cases de l'indret amb la seva capelleta. Se li donaven diners per la capella. Venia cada any; jo eri jove-neta quan venia, havia de tindre uns deu anys. Dormia a la casa de la meva tia Delcasso, a cal Girau. Era molt piadós. Passava per les cases per pregar i fer pregar les famílies, i a la nit els qui volien encara pregar a la Verge anaven a casa de la tia on recitaven el rosari.»

Abans d'abandonar la casa que havia visitat, no dubtava —després d'haver rebut unes quantes

monedes per a la seva capella, unes quantes llonganisses i embotits, o fins i tot uns altres queviures pel viatge— a oferir a la venda, a l'amfitriona, un full de goigs per tal d'incitar la família a venir al santuari. Els més pobres o humils li donaven uns quants quilos de trumfes, blat o alguna peça de cansalada, que eren destinats al santuari, i altres una joia, a vegades trencada.

Els aplegadors ja no existeixen, però el seu record resta sempre viu! Segur que la Mare de Déu de Núria els té al seu costat al cel. ♦

Objectes aparentment banals

DIANA COROMINES I CALDERS

Hi ha un llibre que explica moltes coses d'una part de la meva família: *La Vall Sagrada de Núria*. El títol és més aviat anodí, i la passió per Núria no és exclusiva de pocs catalans. Des que es va instituir la festa de les Núries l'any 1951 i s'hi va popularitzar l'esquí, el santuari va convertir-se en un lloc entre sagrat i turístic, on conflüen molta mena de gent per sentiment religiós, per fer-hi esport o per esnobisme. Però el significat que té aquest llibre en la història de la meva família —de la banda Corominas— no està relacionat exactament amb el pes que durant més de mig segle hi va tenir el santuari de Núria. Té a veure amb el fet que hi ha objectes, aparentment banals, que concentren, per atzar o potser perquè darrere de qualsevol història al final sempre hi ha un narrador, el fil per on s'alineen i es poden llegir la cultura, el poder i la política d'una època.

A final dels anys cinquanta, el meu avi Rafael Corominas era un dels principals benefactors de la Vall de Núria. Hi havia començat a anar amb tota la família per recomanació mèdica uns anys abans. La meva tia —la filla petita— s'hi havia recuperat d'un asma que tenia molt mal pronòstic, i, com a agraïment, els meus avis havien decidit de segellar amb implicació personal i econòmica el vincle amb el santuari. No eren només l'aire pur i els paisatges alpins, que

per una família germanòfila i amant de la muntanya ja eren un regal. Més enllà de la devoció que sentien per la Verge de Núria —jo mateixa la recordo, perquè de petita també hi havia anat—, es tractava de demostrar que els Corominas contribuïen a fer coses grans. El meu avi, que havia fet diners administrant bé l'herència dels pares i fent gestions de transport internacional, no es conformava amb aixecar empresa i família.

El patriarca Corominas escriu, l'any 1958, a mossèn Andreu Subirà, que havia estat custodi de la Vall de Núria, i li diu: «Em sorprèn el seu silenci i em pregunto si deu estar malalt, cosa

Carta del P. Hilari a Mn. Andreu Subirà

Portada del llibre comentat

de nosaltres», li diu, o «sabem que ha baixat a Barcelona i no ens ha vingut a veure», etcètera. S'hi veu la força d'un home acostumat a fer passar la seva. Igual que quan s'asseia a taula esperava que la meva àvia li posés aigua de Vichy, encara que tingués l'ampolla a tocar; quan feia de mecenes confiava que la gent respongués amb la mateixa força i diligència que ell posava en els seus amors, sovint relacionats amb l'art i l'Església. Entre moltes altres coses va finançar, per exemple, un dels àngels de la façana del naixement de la Sagrada Família.

En aquella ocasió es tractava d'impulsar un llibre que fos la continuació de *La Vall de Núria*, que el Pare Hilari d'Arenys de Mar havia publicat l'any 1929. Es veu que havia indignat i causat sensació a parts iguals; molta gent havia descobert Núria per les descripcions enlluernadores del llibre: la comoditat de l'hotel, el tren elegant que t'hi portava i el cremallera, símbol de modernitat però també del trencament de la quietud monàstica que fins llavors havia dominat la Vall. Al cap de trenta anys i superades més o menys les conseqüències de la guerra del 36 —amb l'exili simbòlic de la figura de la Verge a Perpinyà i després a Friburg—, els Amics de Núria van proposar a l'autor que aprofundís en la història del Santuari. Mentrestant el Pare Hilari s'havia convertit en capellà de confiança dels Corominas, i el meu avi va facilitar-li contactes per recollir dades i va finançar-ne l'edició.

La idea era que estigués a punt per a la Fira del Llibre de l'any següent; per això, el meu avi tenia

que evidentment no desitgem. Però atesa la seva impetuositat habitual, li he de dir que estem molt estranyats de no haver rebut resposta seva». No era la primera carta que li enviava en aquest to; feia mesos que intentava contactar-hi sense èxit. «Vostè definitivament ja no es recorda

tanta pressa a fer que el Pare Hilari parlés amb mossèn Andreu, perquè aquest sabia moltes coses: «Anècdotes, fets, llegendes, tot el que vostè vulgui. No citaré noms per no comprometre ningú», li deia el caputxí uns mesos abans, demanant-li en un català alegre i una mica rocambolesc que l'ajudés. Sembla que mossèn Andreu finalment no hi va col·laborar, tot i les promeses de discreció i la pressió dels Corominas. El seu mal no devia voler soroll; al cap i a la fi era un capellà rural i ordenat en ple franquisme, i participar en la publicació d'un llibre en català l'any 58, segons com, volia dir ficar-se en problemes.

Sembla que mossèn Andreu no era tan imprescindible com això, perquè igualment van poder resseguir el camí que havia fet la talla romànica de la Verge de Núria quan la van treure, pel pic de Finestrelles i baixant cap a Llo, de la Catalunya en guerra. El meu avi va acompanyar el Pare Hilari en una reunió a la Guingueta d'Ix amb la família Molas, que havia custodiat la imatge amagant-la al peu d'un rellotge. Van anar fins a Suïssa a entrevistar-se amb Rafael Patxot, científic i mecenes catalanista que s'havia exiliat amb tota la família a Ginebra i també havia tingut la Verge a casa. El meu pare, llavors un adolescent, els va acompanyar en el trajecte i va fer uns quants dibuixos en miniatura per il·lustrar el llibre, que finalment es va publicar l'any 1961 amb un tiratge de mil exemplars i un manuscrit original que es va subhastar per més de trenta mil pessetes.

Aquesta és la part de la història que dona èpica a la memòria familiar. A partir d'aquí la seva grandesa perd llençols a cada bugada. Recordo el llibre a casa els meus avis, en escenes diferents, quotidianes, pintoresques. Recordo el meu avi fullejant-lo, assegut a la butaca de la sala mentre ens demanava que no

Miniatura dibuixada per Miquel Corominas Sardà, pare de l'autora de l'article

féssim xivarri. Quan miràvem els dibuixos de TV3, el llibre era sempre a la vora, al costat de la *Catalunya Cristiana*, en una tauleta baixa o en un prestatge. El llibre era com una eina de joc i un projectil, fins que ens renyaven. També era com un dipositari de tiquets i targetes de transport. Era una mena de testimoni d'esce-

nes prosaiques i de la desfeta d'una època i d'un món. És el mateix llibre que avui he agafat de la Biblioteca de Catalunya, quan els bibliotecaris, després d'una discussió fascinant sobre l'estat dels diversos exemplars que hi tenen, hagin decidit deixar-me'l en préstec, en plena era digital. ♦

En record de mossèn Antoni Monsó

MODEST MORENO I MORERA

Mossèn Antoni Monsó i Lledós va néixer a Tremp l'any 1897. El 1925 fou nomenat organista de Santa Maria de Puigcerdà, càrrec que exercí fins al mes d'agost de 1936, en ser assassinat, a trenta-nou anys, a la Collada de Toses.

La *Salutació a la Verge de Núria* és l'única obra de Mn. Monsó que conec. Sincerament, no sé com la partitura va venir a parar a les meves mans; de ben segur que algun amic la devia trobar en una botiga de segona mà, i me la va regalar. Em va fer un especial i sentit afecte per diverses raons.

La primera és que formo part de la família d'aquest compositor per la banda de la meva mare, Modesta Morera i Monsó. La seva mare, Maria Monsó i Andreu, també era filla de Tremp. Ara i ací trobo escaient dir que un membre ben conegut d'aquesta família fou Mn. Aleix Andreu, xantre de la catedral de la Seu d'Urgell, parent meu per la banda de la meva àvia.

Uns altres motius de l'estima per la partitura, són que quan es beneí l'orgue de Santa Maria de Puigcerdà, obra de Gabriel Blancafort i París (La Garriga, 1929 – Collbató, 2001) m'hi van convidar com a organista. Sempre he recordat que es va aprofitar la circumstància que l'orgue es va batejar amb el nom de mossèn Antoni Monsó per a programar la interpretació de la seva *Salutació de la Verge de Núria*, que vaig tocar sota la presidència de monsenyor Joan Martí i Alanis (El Milà, 1928 – Barcelona, 2009), arquebisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra, que va beneir

l'orgue. La partitura no la vaig tenir fins uns quants anys més tard.

El goig de la peça també fou perquè en dues etapes vaig ser organista del Santuari de la Mare de Déu de Núria, patrona principal que és del bisbat d'Urgell. La primera va ser l'any 1972; era Capellà Custodi del Santuari, Mn. Francesc Verdés i Cid (Abella de la Conca, 1928 - 2018), i la segona va ser a l'any 2000, gràcies a en Miquel Sitjar i Serra i al Pare Rafael Orri i Morató (Barcelona, 1946 - Manresa, 2012). Mons. Martí i Alanis em va nomenar organista titular del Santuari de Núria el 26 de juny de l'any 2000.

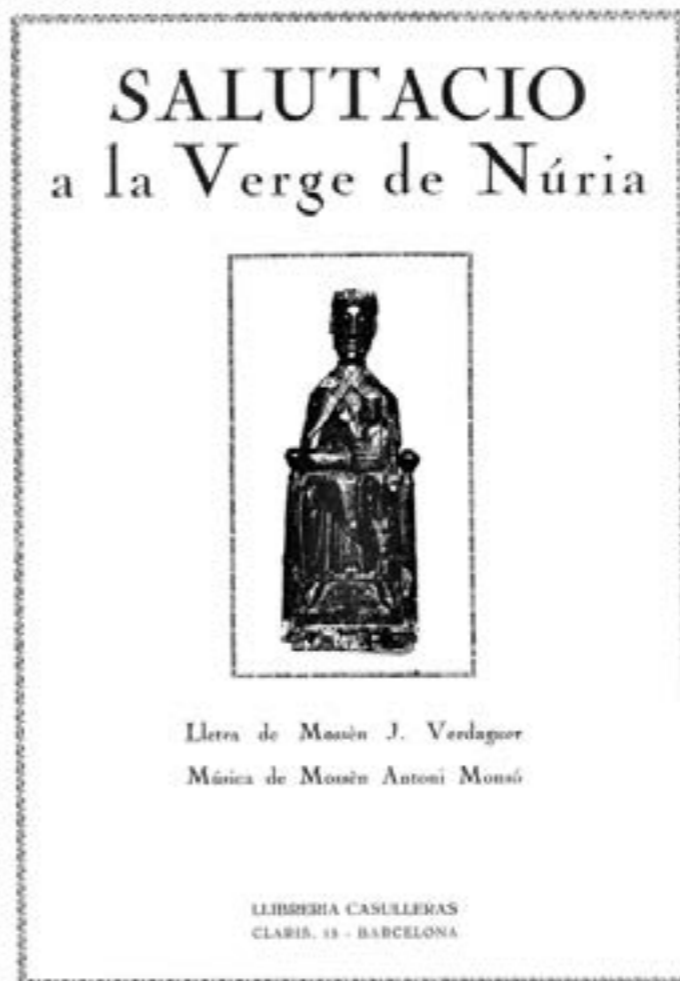
La *Salutació a la Verge de Núria*, en diàleg entre *una veu* i *tot el poble*, ço és l'assemblea, és insòlita pel fet que pren el tex de Mn. Jacint Verdager i el veu i el sent, més que apropiat per a la *Salutació*; la dedica a la Mare de Déu de Núria. És un petit detall, per gran, que em fascina perquè Mn. Monsó es presenta com un veritable marià, com també ho fou Mn. Jacint Verdager. La peça, doncs, és d'una gran dolcesa, i es mou en l'ambient de la pietat mariana de l'època. La primera gravació que es va fer d'aquesta obra forma part del IV volum «Orgues Notables de Catalunya». El text, com suara s'ha indicat, és de Mn. Jacint Verdager i Santaló (Folgueroles, 1845 - Barcelona, 1902) i es correspon a «La Verge de les Neus» del recull *Roser de tot l'any*.

Que n'és de blanca
la neu novella

dalt d'una branca
del Pirineu!
Més blanca que ella
sou Vós poncella,
poncella i rosa
mare i esposa
de tot un Déu.

L'obra ha estat enregistrada dues vegades al monestir de Ripoll: amb orgue sol en el IV volum *Orgues Notables de Catalunya*; i amb veu i orgue, amb la mezzosoprano Inès Moraleda dins el disc *Estan per orgues*, amb l'organista Modest Moreno i Morera en ambdós enregistraments, que són la presentació de l'obra de Mn. Monsó en el seu «Primer enregistrament discogràfic mundial» d'Edicions Albert Moraleda. ♦

Ripoll, 20 de novembre del 2021

Portada de la partitura de la Salutació a la Verge de Núria

Salutació a la Verge de Núria

Lletres de Mn. J. VERDAGER. Música de Mn. ANTONI MONSÓ.

Poco a poco (i amb molta expressió)
Una Veu
VEU
Que n'és de blan-ca la neu no-ve-lla dalt d'una

ORGUE
bran-ca del Pi-ri-neu Que n'és de blan-ca la neu no-

Tot el Poble
bran-ca del Pi-ri-neu Que n'és de blan-ca la neu no-

Una Veu
ve-lla dalt d'una bran-ca del Pi-ri-neu Més blan-ca

que-lla sou Vós pon-ça-lla pon-ça-lla i ro-sa Ma-re i Es-

Tot el Poble
po-sa de tot un Déu Més blan-ca que-lla sou Vós pon-

ça-lla pon-ça-lla i ro-sa Ma-re i Es-po-sa de tot un

Una Veu *Tot el Poble*
Déu Ma-re i Es-po-sa de tot un Déu.

Fent camí «Construïm el Camí»

M. CARME GIRART

El 17 d'agost del 2021 un grup de joves dels Grups TXT (Tu x tu) *Adolescents i Joves del Bisbat d'Urgell*, acompanyats dels respectius monitors, iniciarem el camí de pujada, a peu, des de Queralbs cap al Santuari de Núria, on convisqueïrem, compartirem la vida, pregàrem, reflexionarem, etc., acompanyats per Mn. Joan amb escalf, dedicació i generositat a la Casa de l'Església, prop de Santa Maria de Núria. El dia 20 d'agost vam cloure l'activitat, tot baixant a peu cap a Queralbs, i d'allà cap a les respectives llars.

Aquesta era la segona ruta que organitzaven aquest estiu els grups TXT. En la primera ruta vam fer una bona passejada de més de 50 km pel Pallars Sobirà, sota el lema «Fent Camí». Ens ajudà a consolidar llaços de germanor, amistat i coneixença i ens preparà per a poder fer la pujada de la segona ruta cap a Núria.

Aquests dies de convivència al santuari vam tenir per lema «Construïm el Camí». Amb aquest punt de partença, i a través de jocs, dinàmiques, reflexions personals i de grup, i pregàries aprofundírem en aquesta pregunta:

Quin camí construïm en la nostra vida? Quina mena de camí fem? Poden recórrer també altres persones aquest nostre camí? El construïm sols? Anem en grup? Quines bases tenim per a crear nous camins? Quins referents de persones coneixem que hagin obert camins per ajudar la humanitat a anar endavant?

El grup de pelegrins joves veníem de poblacions diverses del nostre bisbat d'Urgell, com Puigcerdà, Martinet, la Seu d'Urgell, Noves de Segre, Balaguer i Tremp.

Hem constatat que l'esforç de la pujada del camí valia la pena pel moment d'arribar i contemplar Núria i les seves muntanyes, la natura esclatant, conèixer les coves anomenades de Gil i Amadeu, pregar davant la Mare de Déu de Núria perquè continuï protegint-nos. I també descobrir la història del Santuari, la vida de sant Gil, el *via crucis* monumental, les set valls de Núria, el cremallera i els serveis que ofereix actualment als visitants que hi pugen, cosa que férem mitjançant una gimcana que ens portà a passar tot un dia investigant, preguntant, caminant amunt i avall, i compartint les informacions que vam anar recopilant els diversos grups. Tota una experiència fantàstica que ens ha fet descobrir nous horitzons, històries, llegendes, devocions i racons naturals.

Celebràrem la missa, compartint la Taula de la Paraula i la de l'Eucaristia amb altres pelegrins, i la vam oferir per la nostra germana de grup TXT, la jove Àneu Bellera, traspasada una setmana abans a causa d'un accident, pregant Déu, per intercessió de Maria, perquè l'aculli en el seu si misericordiós.

Donem gràcies per aquests dies, i encoratgem i animem altres peregrins a fer aquest Camí cap al santuari de Núria. ♦

Panorama clàssic des del Mirador de la Creu d'en Riba

Com diuen els Goigs, «nem-la tots a visitar»

Tots els àpats van ser «de germanor»

Enfilant-se pel tradicional camí de Núria

Foto de grup al damunt del Pont de Cremal

Foto de grup al presbiteri amb Mn. Emili Villegas

Un improvisat camp de voleibol

Un refrescant passeig amb barca

A la Capella Fonda del Santuari

Convivència a Núria de la Trobada d'Animadors de Cant per a la Litúrgia

REDACCIÓ

El Santuari Basílica de la Mare de Déu de Núria va acollir, durant el cap de setmana del 23 i 24 d'octubre del 2021, la Trobada General d'Animadors de Cant per a la Litúrgia, impulsada fa cinquanta anys pel monestir de Montserrat. Hi van ser presents unes 120 persones d'arreu del territori català i de les Illes, i també del bisbat d'Urgell. El diumenge 24, l'arquebisbe d'Urgell, monsenyor Joan-Enric Vives i Sicília, va presidir la celebració eucarística, juntament amb el pare abat emèrit de Montserrat, Josep M. Soler, el qual, el dia anterior, va presidir la Vetlla de pregària al santuari.

La convivència anual de la Trobada d'Animadors de Cant va aplegar una nodrida representació dels grups de totes les diòcesis catalanes. Al llarg del dissabte i del diumenge es van assajar cants i es va celebrar la Vetlla de pregària el dissabte a la nit, conduïts pel germà Andreu Martínez i per la germana Natàlia Aldana, del monestir de Montserrat i del monestir de sant Benet. Dissabte, el pare Josep M. Soler va presidir la celebració eucarística.

El diumenge dia 24, els participants van fer una sortida al mirador Pic de l'Àliga amb el telefèric, i al mateix alberg també van fer un assaig de cant conjunt. Al migdia, monsenyor Joan-Enric Vives va presidir l'eucaristia, amb una gran assistència no només dels participants a la Trobada, sinó també de pelegrins a Núria.

Montserrat, en els seus gairebé mil anys de tradició monàstica i santuari marià, sempre ha manifestat un gran interès per difondre la cultura, la litúrgia i la música. Sentint-se hereus d'aquesta tradició, amb les Trobades d'Animadors de

Cant per a la litúrgia es vol crear un espai des del qual s'intenta fomentar la participació activa en les celebracions litúrgiques a través del cant i de l'animació de l'assemblea que hi participa.

A l'estiu, s'organitzen trobades de sis dies en els quals, amb treball intens i un horari ple, els participants combinen l'estudi de repertori, les classes de direcció, l'assistència als oficis litúrgics dels monjos, la formació sobre temes litúrgics, eclesials o musicals, un dia de sortida i d'esbarjo al monestir de les monges de sant Benet i, per a cloure el dia, les cantades al vespre a les places on les persones que estiuegen a Montserrat els esperen i s'afegeixen als cants i jocs proposats pels animadors.

La trobada a Núria és una de les Trobades Generals de tardor, que es van iniciar l'any 1971 i que, des de 1984, es fan amb continuïtat. Resseguint la geografia catalana, els animadors de cant es van aplegant en diferents indrets per tal de participar en les seves realitats parroquials. ♦

Un moment de la missa, on el cant hi va tenir un paper important

Cantant davant la immensa creació de Déu, al mirador de l'Alberg Pic de l'Àliga

A la vetlla de pregària es revisqué la tradició de sant Gil

Trobar Núria a Teià. Un pessebre monumental recrea tot Núria

JOAN PERERA I FAURA, PVRE.

L'equip organitzador al telefèric: Natàlia Aldana, Andreu Martínez i Jordi Martí amb les seves filles Júlia i Maria

Un moment de la concelebració

Admirant el Pirineu

Al dinar de comiat es feren uns breus parlaments

«És l'hora dels adeus i ens hem de dir adéu-siau»

Amb una marmota que treu el cap entre boscos i rocs, i que diu «Vine i descobreix en quin paratge estem» els Pessebristes de Teià convidaven tothom a visitar el monumental pessebre de catorze metres quadrats, que ha esdevingut una tradició viva de dotze anys al poble de Teià.

Gràcies a la passió pessebrista amb què els autors preparen al llarg de tot l'any aquest esdeveniment, pot ser visitat per milers de persones durant els dies de Nadal.

El motiu de fer-ne una crònica ben il·lustrada en aquesta revista no és pas petit. El fet és que enguany el pessebre reproduïx tot Núria, amb el Santuari i l'hotel, l'Ermita i la font de Sant Gil, el cremallera amb la seva estació, el llac i fins i tot el Puigmal coronat amb el triple símbol nurienc. No hi falta un bon infern amb grans calderes i dimoniets que fan festa.

A més a més, l'aigua corre pels torrents i per la presa, el cremallera va i ve, es fa de dia i de nit, i les calderes fan bombolles i van coent els qui són a dins. No hi falta una cambra on una pelegrina fica el cap a l'Olla i toca la Campana demanant «fruit de benedició», tal com es deia antigament. Però a més a més han reproduït a banda el moble amb els tres Objectes de sant Gil a mida natural!

L'Anunci als Pastors, el Naixement, la visita dels Reis d'Orient, i una multitud de gent que corre pels prats o bé que treballa són escenes entranyables. No hi manca un simpàtic muntanyenc que, arrapat a una corda, escala un roquissar.

El pessebre és instal·lat a la Casa Municipal de Cultura La Unió, on una amable hostessa atén els visitants i dóna les explicacions oportunes.

Un servidor, acompanyat de la meua germana Maria Núria, vam visitar-lo el darrer dia, el diumenge 16 de gener, i vam poder saludar i conversar amb uns quants pessebristes de Teià, entre els quals en Joan Tarradas, un dels iniciadors d'aquesta tradició, en Francesc i la Marta, i d'altres, que any rere any fan mans i mànigues per a poder oferir als teianencs i visitants noves versions d'aquestes escenes que ens apropen al naixement de Jesús, Déu fet nen que visita la humanitat, acompanyat de Maria, Josep, els pastors i els Reis d'Orient, i potser també alguna marmota mig amagada. ♦

Vista general del Pessebre

Cim del Puigmal

Façana de la Basílica i edificis adjacents

Simpàtica reproducció de l'estació del cremallera

Detall del Naixement: la Mare de Déu amb l'Infant Jesús

La Font de Sant Gil

L'Ermita de Sant Gil

Una pelegrina prega davant la Creu ficant el cap a l'Olla i tocant la Campana

REMEMBRANCES

Santiago Baijet Jordana († 2021) i Josep M. Baijet Mateu.

Arranjament de la cançó «La vall del riu vermell», fet durant el tradicional Camí de Núria (Queralbs - Santuari de Núria) l'estiu de 1996.

**Quan, camí dels estels, amic,
arribis a dalt la carena,
atura el teu caminar,
i mira enrera, la vall que has deixat.**

**Hi veuràs el verd del prat, la font, l'aigua,
la bauma, el pont, el pla, la tranquil·litat,
la pujada, l'altiu pinar, la tartera.**

**Hi veuràs el blau del llac, la creu,
la humil ermita, la serena solitud,
l'olla, la campana
i la Verge, que t'acompanya...**

**Hi veuràs el meu cor, amic,
que ara guarda la pena
del teu sobtat comiat.**

**Torna al camí, amic, cap els estels,
de ben segur
ens hi trobarem més tard.**

NECROLÒGICA

Se'ns ha comunicat el traspàs de
Rosa Sancho Marco
Sòcia de l'entitat i vídua de
Joan Cusachs Clarà († 2003)

A la p. 18 del número 4 de FLORDENEU hi surt una data errònia: l'any de defunció de Josep M. d'Asprer i Casado, en comptes del 2017 fou a l'any 2021.

PASTISSERIA
BOMBONERIA
CONFITERIA
GELATERIA

Foix de Sarrià
Major de Sarrià, 57
08017 Barcelona
Tel. 93 203 07 14 - 93 203 00 04

Pl. de Sarrià, 12-13
08017 Barcelona
Tel. 93 203 04 73 - Fax 93 280 65 56

www.foixdesarria.com

100

ELS CAÇADORS

Hotel Restaurant · Centenari 1920-2020

HOTEL RESTAURANT ELS CAÇADORS

Carrer Balandrau, 24 i 26

T. 972 727 006 - 972 727 077 F. 972 728 001

17534 Ribes de Freser - Girona

info@cacadors.com

www.hotelsderibes.com